

Miloslav Trnka

Stanislav Václav Kocmoud, budějovický bibliofil

*14. prosince 1905 České Budějovice, Jírovцова ul. 23, zemřel v rodném městě r. 1979. Zubní technik, typograf, nakladatel drobné grafiky a tisků pro milovníky krásných knih, člen pražského Spolku českých bibliofilů (1928-1938). Společně s mladším bratrem MUDr. Václavem Kocmoudem (*22. 8. 1907) v otcově knihtiskárně v letech 1931-1936 vydávali knihomilskou edici „Gemini“.

Rodiče, otec: Stanislav Kocmoud, typograf v Budějovicích, zde též narozen, [*22. dubna 1880, † 6. února 1953] syn Romana Kocmouda sedláře v Budějovicích a jeho manželky Josefy rozené Dvořákové z Lišova. Matka: Emilie narozena v Lišově, dc. Antonína Rataje, soudního kancelisty v Nepomuku č. 20 a jeho ženy Albíny rodem Soukupové z Lišova.

Českosobudějovická rodová linie Kocmoudů - sedlářských a řemenářských mistrů, pochází z nedalekého města Lišova. V metropoli jihu Čech se s manželkou nejprve usadil děd obou bratří Roman Kocmoud, syn lišovského sedláře Josefa Kocmouda a jeho paní Marie roz. Laitnantové (Leitnant, Leutnant). V Budějovicích se Roman oženil a s manželkou Josefou r. Dvořákovou přivedli na svět tři syny, kteří tu samozřejmě také založili své rodiny. Z nich Roman *20. 7. 1875 zde pokračoval v otcově i dědově kožedělném řemesle, Stanislav (1880-1953) se vyučil typografem a po r. 1918 vedl vlastní podnik, třetí syn jménem Felix *5. 11. 1883 se stal státním úředníkem, respicientem finanční stráže.

Ilustrace

Jeden z grafických symbolů Stanislava V. Kocmouda pro edici Gemini, 1931.
Horský motiv od F. B. Kouby na přebalu českobudějovické bibliofilie, dřevoryt, 1936.

Prameny

- SOA T, SM [on line] Fara Č. Budějovice sv. Mikuláš, kniha 40, N 1904-1906, s. 474, snímek 476.
Narození mladšího bratra Václava tamtéž, kniha 40 B, N 1907-1909, s. 49, sn. 53. Digitální archiv SOA v Třeboni. Václav maturoval na Jirsíkově gymnasiu 11. 6. 1927, medicínská studia abs. na LF UK v Praze, kde promoval 14. října 1935 (MUDr.) Viz Matriky UK, inv. č. 9, Matrika doktorů Univerzity Karlovy IX. (1934-1937), strana 4169.

- Dvořák, František: Exotická krajina. Básně. Třemi dřevoryty doprovodil F. B. Kouba, upravil a písmem Emperiana Bodoni ručně sázel Stanislav V. Kocmoud. České Budějovice, v prosinci 1931. Edice Gemini sv. 1, 27 s., v nákladu 100 číslovaných výtisků na ručním papíře velkolosinském. Knihotiskárna Stan. Kocmouda v Českých Budějovicích.

- Mácha, Karel Hynek: Pouť krkonošská. Krátká lyrická próza, text upravil Dr. František Krčma. S pěti dřevoryty a v grafické úpravě F. B. Kouby. Vydal St. Kocmoud ml. v Českých Budějovicích v dubnu jubilejního roku 1936, jako čtvrtý soukromý tisk Edice Gemini. Náklad 150 výt., z nichž prvních 50 bylo vytištěno na ručním papíru, číslo váno a grafikem podepsáno. [1936, páté vydání]. Knihotiskárna Stan. Kocmouda v Českých Budějovicích.

- Pitter, Jaroslav: Vzpomínky na českobudějovické sběratele. Zprávy Spolku sběratelů a přátel exlibris 3, 1983, s. 2-4. Z textu:

. . . A jak nevzpomenout dentisty Standy Kocmouda, syna majitele tiskárny. Otec - starý kulatoučkový pán červeného obličejce, modrých očí, tiskl ve své tiskárně závažné věci: noviny, oznámení, plakáty, katalogy. K rukopisům ještě mladých autorů měl nedůvěru. Ale jeho synové Stanislav a MUDr. Václav přáli mladé

tvorbě a vydávali sličné bibliofilské tisky v edici pod titulem „Gemini“. A tak se kolem nich shromáždila skupina literátů a mladých grafiků, kteří kromě výzdoby knih tiskli zde svá exlibris. Ať už to byl F. V. Kouba, autor četných lístků a grafik „Exotické krajiny“ básníka F. Dvořáka či „Krkonoské pouti“ K. H. Máchy. Obojí vyšlo v edici Gemini. Starý pán bruchel, ale shovívavě odvrátil svou tvář ke strojům, aby mu někdo zbrklými nápady nerušil harmonii přesné práce. Stanislav, starší z jeho synů, narozený roku 1907, byl spiritus agens všeho podnikání ve prospěch krásné knihy. [Upřesnění: Stanislav se narodil v Budějovicích 14. 12. 1905, pozn. ed.]

Stanislav se vyučil zubním technikem u starého dr. Schulze v Divadelní ulici v Českých Budějovicích a jeho dcery, která po něm praxi zdělila. Říkalo se tam: Zahn und Redekabinet Schulz und Kafka. Kromě ošetření zubů se zde bylo možno dovědět všechny budějovické klepy. Instrumentářkou tam byla slečna Kafková, černovlasá, s hlavou na stranu, sestřenicí Franze Kafky, ale svého bratrance příliš vážně nebrala, považovala ho za humoristu. Po vyučení pracoval Stanislav Kocmoud u různých zubních lékařů a získal i zahraniční praxi ve Švýcarsku a na severu v městě Gdaňsk. Ale tiskařina ho stále přitahovala, a tak se u svého otce vyučil i tomuto řemeslu.

Tiskl a vydával grafické listy i pro Karla Štěcha, listy s tematikou jihočeskou a silným sociálním akcentem. Četné grafické listy zde také tiskl Jiří Kuthan, grafik, který byl synem Karla Šafáře, orientalisty, překladatele a vůdčího člena Jihočeské Thelémy a Družstevní práce. Jiří Kuthan, nadaný grafik, chtěl své umění uplatnit v cizině, ale skončil jako dřevorubec v Kanadě. A ještě jedno jméno z okruhu Kocmoudových: Učitel a grafik Josef Bartuška, který záslužně vychovával v kreslení a grafické tvorbě své žáky v základní škole na Rudolfově, takže svého času vzbudila tvorba jeho žáků celostátní pozornost.

V roce 1949 tiskárna Kocmoudova zanikla, a tak se Stanislav věnoval jen svému povolání a sbírání exlibris. Měl toho hodně, jenomže při své mnohostrannosti neměl ve své sbírce příliš velký řád, vždyť kromě zmíněných zálib pěstoval i sport a miloval přírodu. Ta mu nakonec zbyla jediná, když v padesátých letech byl operován na mozkový nádor a pak se už jen namáhavě belhal po Budějovicích či Mariánských Lázních. A tak se věnoval své zahradě. Uprostřed smogu města pěstoval své kytičky a skutečně dobře jim rozuměl. Ale stará láska nerezaví: v zahradním altánu mu ukazoval zbytky ručních papírů a učil mne znát rozdíly mezi japanem, velkolosinskými papíry a velínem.

S láskou se jich dotýkal a nahoře ve své knihovně ukazoval, co vše lze z toho vykouzlit. V roce 1979 odešel tam, kam ho předešli všichni jeho známí kumštýři i tiskaři, a jeho sbírka skončila v depozitáři Vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Je vidět, že s přibývajícím věkem se člověk stává pamětníkem sběratelů i grafiků. Záliba je stále stejná, jen osoby se mění.

K nejbližším spolupracovníkům bratří Kocmoudů patřil další budějovický rodák František Bohumír Kouba. Byl to grafik, absolvent Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze - atelier užité grafiky prof. Jaroslava Bendy.

Na svět přišel *18. října 1906 v tamní Ottokarově ulici č. 139. O Koubových rodičích je z matriky známo, že otec se jmenoval Ferdinand Kouba, a byl strojvedoucím státní dráhy v Budějovicích (nar. v Kutné Hoře, syn Josefa Kouby dozorce C. k. hlavní továrny na tabák v Budějovicích a jeho manželky Emilie roz. Němečkové z Kutné Hory č. 31).. Grafíkova maminka jménem Anna byla dcerou Františka Podlahy, rolníka ve vsi Všetec č. 3 na Českobudějovicku a jeho ženy Marie rodem Lahodné z Velkých Malovic č. 39 (dnes Malovice, okr. Prachatice).

František Bohumír Kouba je dnes v dějinách výtvarného umění znám jako autor četných knižních značek, úpravce bibliofilii. V Českých Budějovicích svými dřevoryty vyzdobil např. básnickou sbírku Exotická krajina od Františka Dvořáka (1931), nebo jubilejní vydání Máchovy Krkonoské pouti (1936). Oba bibliofilské tisky vydali bratři Stanislav a Václav Kocmoudovi v rodinné knihtiskárně, jak je již zmíněno výše. F. B. Kouba zemřel v Praze 17. července 1938. Drobnou rodáckou zmínku o něm v literatuře zanechal prof. Julius Bous, vyučující kreslení, geometrii a modelování na budějovické reálce v letech 1914 - 1934. Svůj souhrnný příspěvek o výtvarnících kteří prošli budějovickou reálkou nazval Naši umělci.

Jedna z ilustrací Františka Bohumíra Kouby k básnické sbírce Exotická krajina. Dřevoryt, 1931.

Prameny

- Narození F. B. Kouby: SOA T, SM [on line] Fara České Budějovice, sv. Mikuláš, kniha 40 A, N 1906-1907, s. 149, sn. 152. Digitální archiv SOA v Třeboni.
- Seznamy exlibris: František B. Kouba * 18. X. 1906 v Budějovicích, † 17. VII. 1938 v Praze: 44. seznam knižních značek [Exlibris: Uzavřeno v říjnu 1943]. Počet stran: 2. Vydal Spolek sběratelů a přátel exlibris, Praha 1943.
- Bous, Julius: Naši umělci. In: Padesát let státní čsl. reálky Dra Aug. Zátky, 1884 - 1934. Jubilejní publikace, České Budějovice 1934, s. 32-33. Vytiskla Knihotiskárna k. Fialy v Českých Budějovicích, Husova třída, v září 1934. Rodopisná revue on-line, roč. XVI., 2014, č. 2, červen 2014, s. 14-15.